



Zsolt Péter

## Növekedhet a nemzetközi szervezetek népszerűsége

***A világ első globális egészségügyi válságára az emberiség megdöbbentő hatékonysággal reagált. Cselekvésünk összehangolt, az intézkedések hasonlóak és megfigyelhető egymás segítése is. Az együttműködési szükségesség pozitív fényben tünteti fel a nemzetközi szervezeteket. Nagyobb szükségünk lesz rájuk a jövőben. A közös cselekvés hatékonyságát lehetne javítani, ám ehhez nemzeti kormányok fölötti szervezetek megerősítésére lesz szükség.***

Ha bárhol felfedeznek valamilyen vírussal szembeni eljárást, azt megosztják. A segítségben nem csak a tudósok információ-megosztása jeleskedik, hanem konkrét cselekvőként orvosokat és védőeszközöket [küldtek](#) oroszok, kínaiak, kubaiak például Olaszországba. Több milliárd ember ugyanúgy reagált. Az emberiség összehangolt cselekvése egy etológust inkább emlékeztetne egy hangyaboly védekező reakciójára. Van néhány rendkívüli körülmény, ami miatt az egységes viselkedés megjelent, noha nincs világkormány, amely ezt elrendelte volna. Az egyik ilyen, hogy annyira ismeretlen a koronavírus, hogy emiatt az országok átveszik egymás módszereit, noha az eredményes módszerek



csak hiedelmen alapulnak. A másik, hogy a betegség nincs tekintettel a társadalmi státusra. Ha csak a szegényeket érintette volna, lehet más eljárások alakulnak ki. A harmadik, hogy nincs lehetőség a pánikra, mert nincs hová menekülni. A vírus nem tisztel országhatárokat.

Igaz, itt Magyarországon vagy az USA-ban a politikai elit kormányzó része továbbra is ellenségesen kommunikál és tart a menekültektől – mint potenciális vírushordozóktól, noha a fertőzés a repülőn utazni tudók hordták szét és nem a középkori módon migrálók -, tartunk a szegényektől – noha [hercegeket](#), kormányzati [tanácsadókat](#), sőt egész [kormányokat](#) előbb kellett karanténba zárni -, és ellenséges posztokat olvashatunk az idősekről, kik nem maradnak otthon, noha ők jelen helyzetben a saját életüket inkább kockáztatják, mint azokét a fiatalokét, akik velük szemben a gyűlölet hangját ütik meg. Olvasható olyan poszt is, ahol az idősekkel szembeni ellenszenv oka, hogy őket hibáztatják a kijárási korlátozás, és a gazdasági összeomlás miatt.

További ellenpélda is található arra, hogy az emberiség nem a legjobban reagált: Kína [cenzúrázta a nyilvánosságot](#), a tényekről való tudomást nemvétel emberéleteket követelt. Pár napot [késlekedett](#) is a tudományos felfedezései megosztásával. A magyar kormány és ellenzék pillanatok alatt összeveszett egy [törvény kapcsán](#). Bűnbakképző és ellenséges kommunikációt találtunk közösségi portálokon nem csak az idősekkel szemben, de még az egészségügyi dolgozókkal szemben is.

A fősodor azonban mégis az együttműködés, a humanitárius akciók, a szolidaritás és a hála különböző [megnyilvánulása](#).



A közösségi médiában jellemzőbb a [segítséget felajánló](#), a jövő pozitív változásairól gondolkodó csoportok gyarapodása. A hagyományos értékek spontán módon történő erősödése tapasztalható, úgy mint család, a gyerekek fontossága, az oktatás megbecsülése, a tudomány presztízsének visszatérése (a [bulvárkommunikáció](#) és a [populista politikusok](#) szorították háttérbe a tudományt), a fogyasztói társadalom olyan túlbecsült jelenségei, mint a tárgyak, élmények, státusszimbólumok tömeges birtoklásának megrendülése. (Legalábbis ebben reménykedik interjúiban akár [Csányi Vilmos](#), akár [Csepeli György](#).) Ezek alapján akár az egész fogyasztói civilizáció káros mechanizmusai újragondolhatók volnának, a *fast fashion* kártékonyaságától kezdve (egyszer használatos, messziről szállított ruhák), a mezőgazdasági monokultúrákig.

Elvileg régóta az emberiség kezében van már az a technológia, amely alapján egy növekedésmentes, környezetbarát és boldog világot teremthetnénk magunknak. Rendelkezésünkre áll az a pszichológiai tudás, melynek segítségével harmonikus életet élhetnénk, és a társadalomtudósok jóvoltából birtokoljuk a döntéshozás közösségi [deliberatív eljárásmeneteit](#), ennek ellenére sem a demokráciáinkat nem újítottuk, sem a fogyasztói szokásainkat nem változtattuk meg, sem nem váltottunk át „boldogság üzemmódra”. E tudások megléte mindmáig fölöslegesen tárolódik a fiókokban, s talán épp azért mert ezekkel az „okosságokkal” természetünknél fogva képtelenek vagyunk mit kezdeni.



Naivitás volna azt gondolni, hogy a világjárvány változást hoz pusztán azért, mert a modellek rendelkezésünkre állnak, s mert átmenetileg megismerkedtünk az összeomlással. Mégse becsüljük le az emberiség kollektív élményeit és kollektív tudattalanjában rögzülő tapasztalatokat. Sok példát nem tudunk említeni jelentős előrelépésekre, tény azonban, hogy rabszolgaság nincs a bolygón – legalábbis intézményesített -, s nincsenek gyarmatok – legalábbis jogi értelemben, mert gazdaságilag akadnak kiszolgáltatottságok, s a szovjet birodalom is egyetlen lövés nélkül bomlott fel. Kisebb hatásokkal kétségtelenül bírt a második világháborús tapasztalat is: megerősödtek és aztán a '80-as évektől számszerűleg is szaporodtak a demokráciák; a németeknek és a japánoknak elvette a vereség a kedvét a katonáskodástól; háttérbe szorultak a genetikai alapon megfogalmazott különbségek. Ám ezek az „eredmények” átmenetiek vagy nem lényegiek, és akár hátráltattak is tudományos fejlődést, mint például a szociobiológiát. Továbbá igaz, hogy a második világháború után létrejöttek nemzetközi szervezetek, melyek hasznavehetetlenségéről szóló diskurzusnak épp a koronavírus járvány vet véget. Szokták még említeni Európa legutóbbi békés időszakát. Ennek is kétségtelenül a konfliktuskezelés fejlettebb volta lehet az oka, az egységesülés szándéka is köztudottan a béke tartóssá tétele. Akkor most tanul az emberiség a saját kárán, vagy nem?

A tartós változások két lábon állnak. Egyrészt általános megegyezés születik arról, hogy valami helyes-e. Például helyesnek gondoljuk, hogy emberek ne halljanak éhen, bárhol is éljenek. Másfelől rendszert kell létrehoznunk, amivel a problémát nem egyéni szinten kezeljük.



Ezek a rendszerek igen komplexek, de hatékonyak, az éhezés megakadályozására például ilyenek vannak: állandó tartalékok élelmiszerből; segélyezéssel foglalkozó nemzetközi szervezetek; jelentős mozgósítható képzett szakembergárda; kevésbé profi de lelkes önkéntesek; adakozásszervezésre maguktól megmozduló könnyűzenészek, sportolók; a gyűjtésekről és a problémáról jól közvetítő médiumok stb.

A koronavírus esetében nem a kiszolgáltatottság az új, mert az emberiség tapasztalata éppenséggel a folyamatos kiszolgáltatottság, az állandó rettegés az éhezéstől, a betegségtől, a másik embercsoport támadásától, a holnap bizonytalanságától, az állami üldöztetéstől. A koronavírus új meghatározó élménye viszont az, hogy globálisan lehet jól kezelni. Ilyen volna a Co2 emelkedésének megállítása, de azt is látjuk, hogy ha jön egy Trumphoz hasonló meghatározó politikus, a legnagyobb szennyező és széndioxid kibocsátó már kiléphet a [nemzetközi egyezményekből](#). A lassan változó folyamatokban az ember ritkán tud előrelátó módon dönteni. Segítheti helyes döntésünk, ha a konfliktusokat [úgy találják](#), hogy a veszteség elkerülése miatt legyen hajlandóságunk az okosabb irányba lépni, de mindez nagymértékű manipulációt igényel a probléma megfogalmazója részéről. A koronavírus viszont nem hosszú távú veszélyt prognosztizált, hanem kézzelfoghatóvá tette: a kórházi folyosókon [ellátatlan haldoklók](#) nem a távoli jövő víziói. Járványok már korábban is voltak, de sosem volt arra esély, hogy globális fellépéssel meg lehessen állítani.



Az emberiség a koronavírus legyőzésével azt tanulja meg – mint egy könnyített vizsgán, mert jöhetnek sokkal veszélyesebb vírusok -, hogy miként kell megszerveződni. Ehhez ki fog alakítani globálisan összehangoltabb rendszereket. Például nem a betegeket fogja a központokba szállítani, hanem hálózatot épít ki, melyekben családok és önkéntesek vehetnek részt, vagy állandóan fenntart kisebb karanténokra szánt helyeket, a második világháború után a kiépített óvóhelyekhez hasonlóan. Az egyszerre globális és lokális megoldások mind nemzetektől független receptekké válnak. Nem beszélve az olyan bejáratott összefogások kialakításáról, hogy egy-egy vírus megjelenési helyéhez sokkal gyorsabban küldjenek nemzetközi segítséget, ahogy földrengések esetén semeddig sem tart a világ másik részéről a mentőkutyás kutatócsapat megérkezése.

Mivel nem tudjuk megjósolni, hogy milyen strukturális változásokat találnak ki - hiszen ez a tudomány feladata -, maradnánk a másik lábnál, a kollektív intelligencia témájánál. A koronavírus előtti nagy ideológiai vízváltató a nemzeti szuverenitás versus globalista volt. A szuverenitás hívei gyanúsan tekintettek mindarra, ami globális. Legyen az multinacionális vállalat, NGO, vagy nemzetközi szervezet. Bár [kutatások](#) nem támasztják alá, de a józan ész azt diktálná, hogy a háttérhatalmaktól való félelem és összeesküvés elméletek iránti vonzódás is erősebb a szuverenistáknál. Ha ez nem is igaz, az azonban várható, hogy az összeesküvésekről szóló fantáziálások legalább a magasabb nyilvánossági szintekről ki fognak szorulni.



Változik még az élővilágot és minket is érintő kihívásokra való válaszkérés motivációja. Még a világkormányzást is hajlandók leszünk elfogadni, ha ez látszik szükségszerűnek, mert például azok az országok, melyek nem tudják vagy nem akarják rákényszeríteni állampolgáraikra a megelőző intézkedéseket, katasztrófába sodrodnak. Amiképp a rabszolgaság elfogadhatatlanságáról egyetemes közmegegyezés született, úgy a válságkezelések céljával is átruházhatunk jogokat egy „világkormányra”. De ha a világkormány nem is jön létre azonnal, s ehhez még több csapás szükségeltetik, a nemzetközi szervezetek erősödésére mindenképp számíthatunk. Az ok egyszerű: hatékonyság. Mára a problémák globálisak, megoldásuk is csak globális tud lenni.